

Lønnsutviklingen i det statlige tariffområdet, 2016-2023

– På oppdrag for Forskerforbundet

1. Innledning

I 2022 leverte SSB en kort deskriptiv analyse av lønnsutviklingen i staten for perioden 2016 til 2020 (Fløtre & Grini, 2022). Denne rapporten er en forlengelse av arbeidet ved å inkludere lønnsstatistikk for årganger opp til og med 2023. Rapporten bruker samme avgrensning av datagrunnlag som rapporten fra 2022. En nærmere beskrivelse av denne avgrensningen finnes i kapittel 2. Datagrunnlaget og statistikken vil derfor omtales som statlig tariffområde til tross for at det ikke er det samme som benyttes av partene til lønnsforhandlinger. Hensikten med navngivingen er kun å skille dette datagrunnlaget fra øvrig lønnsstatistikk.

Rapporten fra 2022 var en bestilling fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og hovedsammenslutningene som i henhold til bestillingen skulle vektlegge beskrivelse av lønnsutvikling for utvalgte utdanningsgrupper og da primært gruppene med lengre utdanning. Denne rapporten er utarbeidet på bestilling fra Forskerforbundet og er avgrenset til å være en direkte oppfølging av innhold, omfang og innretning som rapporten fra 2022.

Utdanningsgruppering etter lengden på utdanningen er derfor gjennomgående benyttet i alle deler av denne analysen.

Analysen er ikke uttømmende, og primært stilt opp for å kunne beskrive noen sentrale trekk ved lønnsutviklingen for forskjellige utdanningsgrupper. Analysen avdekker imidlertid at det er enkelte områder som bør undersøkes nærmere i senere analyser, dersom en mer utdypende forklaring er ønskelig.

2. Datagrunnlag, avgrensninger og definisjoner

Datagrunnlag

Datagrunnlaget tar utgangspunkt i filene som Statistisk Sentralbyrå (SSB) benytter i sin årlige lønnsstatistikk med november som tellingstidspunkt. Lønnsstatistikken gir en oversikt over lønnsnivået og endring i lønn for alle arbeidsforhold/jobber fordelt på blant annet sektor, næring, utdanning, kjønn og flere andre kjennemerker. Statistikken omfatter bosatte og ikke-bosatte lønnstakere i alle aldersgrupper som jobber i virksomheter hjemmehørende i Norge og bygger på data fra a-ordningen.

Tabellene dekker perioden fra 2016 til 2023. Statistikken bruker antall jobber (arbeidsforhold) som analyseenhet. Det betyr at én lønnstaker med flere jobber i ulike virksomheter vil forekomme flere ganger i datagrunnlaget. Flere jobber innen samme virksomhet aggregeres sammen til en jobb. Antallet arbeidsforhold vil dermed overstige antall lønnstakere. For å inngå i statistikken må personen ha mottatt lønn i referansemåneden for arbeidet.

Avgrensninger

Tabellene dekker arbeidsforhold i det statlige tariffområdet, men er ikke identisk med tariffområdet slik det benyttes av partene. Følgende avgrensninger er benyttet:

- Staten avgrenses med sektorkode «6100 – Statsforvaltning» i henhold til [Standard for institusjonell sektorgruppering](#).
- Ansatte i helsetjenester som omfatter helseforetakene ekskluderes (ved å holde næring «86 – Helsetjenester» utenfor.) Ansatte med lederlønsavtale, overenskomstlønte og dommere er også holdt utenfor.

Etter avgrensningen er gjenværende datagrunnlag omtrent 182 000 i 2016 og 201 000 arbeidsforhold i 2023. Dette datagrunnlaget er ikke samsvarende med det som benyttes av partene til lønsforhandlingene, men er sammenliknbart med SSBs lønsstatistikk slik den presenteres årlig på ssb.no.

Definisjoner

Lønsstatistikken omfatter alle jobber der det har forekommet en utbetaling av lønn i tellingsmåneden for jobber som var aktive i 3. uke i november. Lønnsbegrepet i lønsstatistikken omfatter kontante godtgjørelser fra arbeidsgiver til arbeidstaker for avtalt arbeidstid. Alle lønsbegrepene er før skatt og oppgitt i kroner. Under følger definisjonene på lønsvariablene som brukes i tabellene.

Heltidsekvivalenter

For å kunne sammenligne lønn mellom hel- og deltidsansatte omregnes lønnen til de deltidsansatte til hva den ville vært hvis de jobbet heltid. Dette gjøres ved å benytte stillingsprosenten til hver enkelt deltidsansatt som omregningsfaktor. Månedslønn per heltidsekvivalent for de deltidsansatte kan da slås sammen med månedslønn med de heltidsansatte slik at man kan beregne en gjennomsnittlig månedslønn for alle ansatte.

Månedslønn

Månedslønn er hovedbegrepet i lønsstatistikken og omfatter avtalt månedslønn, uregelmessige tillegg og bonuser, men omfatter ikke overtid.

Avtalt månedslønn

Avtalt månedslønn omfatter den faste lønnen som utbetales enten den er definert som time-, måneds-, 14 dagers- eller ukelønn, inkludert faste tillegg.

Uregelmessige tillegg

Uregelmessige tillegg er kontant kompensasjon knyttet til spesielle arbeidsoppgaver eller arbeidstider, og beregnes som et snitt over året i den årlige lønsstatistikken.

Bonuser

Bonus omfatter kontante ytelser som ofte ikke er knyttet til bestemte arbeidsoppgaver hvor utbetalingene kommer ujevnt med hensyn til perioden de er opptjent i eller gjelder for.

Bonuser beregnes på tilsvarende måte som uregelmessige tillegg. I videre statistikk er bonuser av så lite omfang at de ikke blir kommentert, men er oppgitt i alle tabellene.

Overtidsgodtgjørelse

Overtidsgodtgjørelse omfatter kun kontant godtgjørelse for arbeid utført utover avtalt arbeidstid som oftest godtgjøres med et tillegg til den avtalte lønnen. Overtidsgodtgjørelse beregnes på tilsvarende måte som uregelmessige tillegg og bonuser. Overtidsgodtgjørelse er ikke tatt med i denne rapporten.

Kjennemerker

Leveransen består av et sett med tabeller som fordeler jobbene på ulike kjennemerker. I hovedsak etter utdanningsnivå, som igjen krysses med andre kjennemerker. Kjennemerkene som er brukt er:

- Utdanning, som følger [Standard for utdanningsgruppering \(NUS\)](#) og er gruppert følgende:
  - o Alle, (nivå 1-2) Grunnskole, (nivå 3-5) Videregående skole, (nivå 6) Universitets- og høskoleutdanning, lavere nivå, (nivå 7) Universitets- og høskoleutdanning, høyere nivå, (nivå 7-8) Universitets- og høskoleutdanning, over 4 år, (nivå 8) Forskerutdanning, (nivå 9, 0) Uoppgitt eller ingen fullført utdanning.
- Alder grupperes etter intervaller på 5 år hvor under 24 år («0-24») er nederste gruppe og over 60 år («60+») er høyeste gruppe, samt en gruppe med «Alle» som viser totalen.
- Kjønn grupperes følgende: «Begge kjønn», «Kvinner» og «Menn».
- Arbeidssted grupperes med «03 Oslo», «Resten av landet» og «I alt».
- Næring følger Standard for næringsgruppering (SN) og er gruppert på to ulike måter.
  - o Etter alle næringer på 2-siffernivå.
  - o Etter følgende grupper: «Resterende næringer», «84 - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning», «85 - Undervisning» og «I alt».
- Yrke følger [Standard for yrkesklassifisering \(STYRK-08\)](#) og grupperes etter yrke på 2- siffernivå.

3. Deskriptiv statistikk

Utdanning

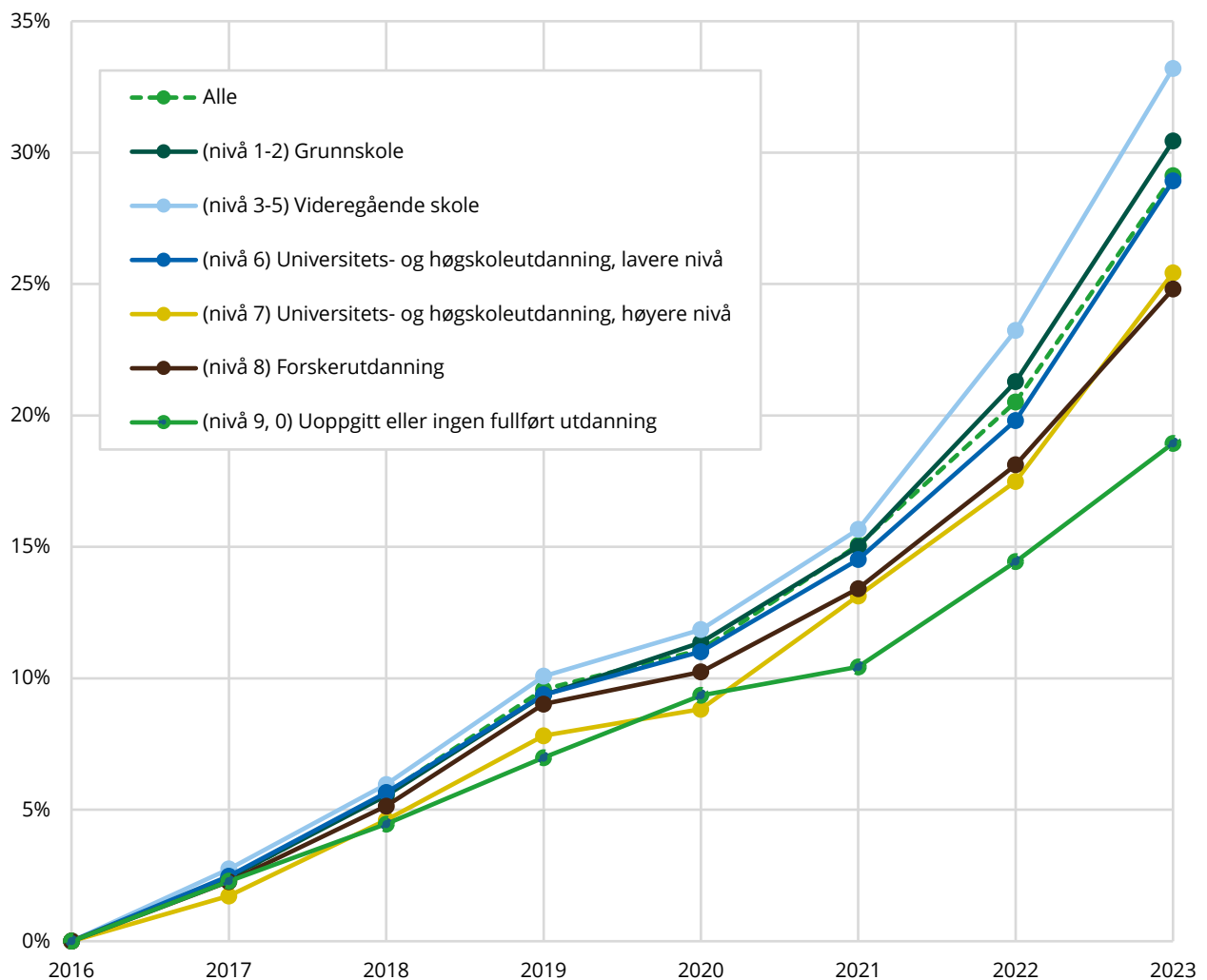
Fra 2016 til 2023 har det vært en tydelig utvikling der stadig flere personer med høyere utdanning jobber i det statlige tariffområdet. Samtidig har andelen gått markant ned for gruppene med grunnskole- eller videregående utdanning som høyeste fullførte nivå.

Tabell 1 viser at ansatte med høyere utdanning har økt som andel av alle heltidsekvivalenter fra om lag 70 prosent i 2016 til 75 prosent i 2023. I 2020 var andelen 74 prosent. Dersom vi se på gruppene med utdanningsnivå på universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå og forskernivå har disse to gruppene til sammen økt sin andel av alle månedsværk i statlig tariffområde med over 8,5 prosent fra en andel på 37 prosent i 2016 til 40 prosent i november 2023. Gruppene med utdanning på grunnskole eller videregående nivå har hatt en tilsvarende reduksjon i samme periode.

Tabell 1: Andel heltidsekvivalenter etter utdanningsnivå i det statlige tariffområdet. 2016, 2020 og 2023. Prosent.

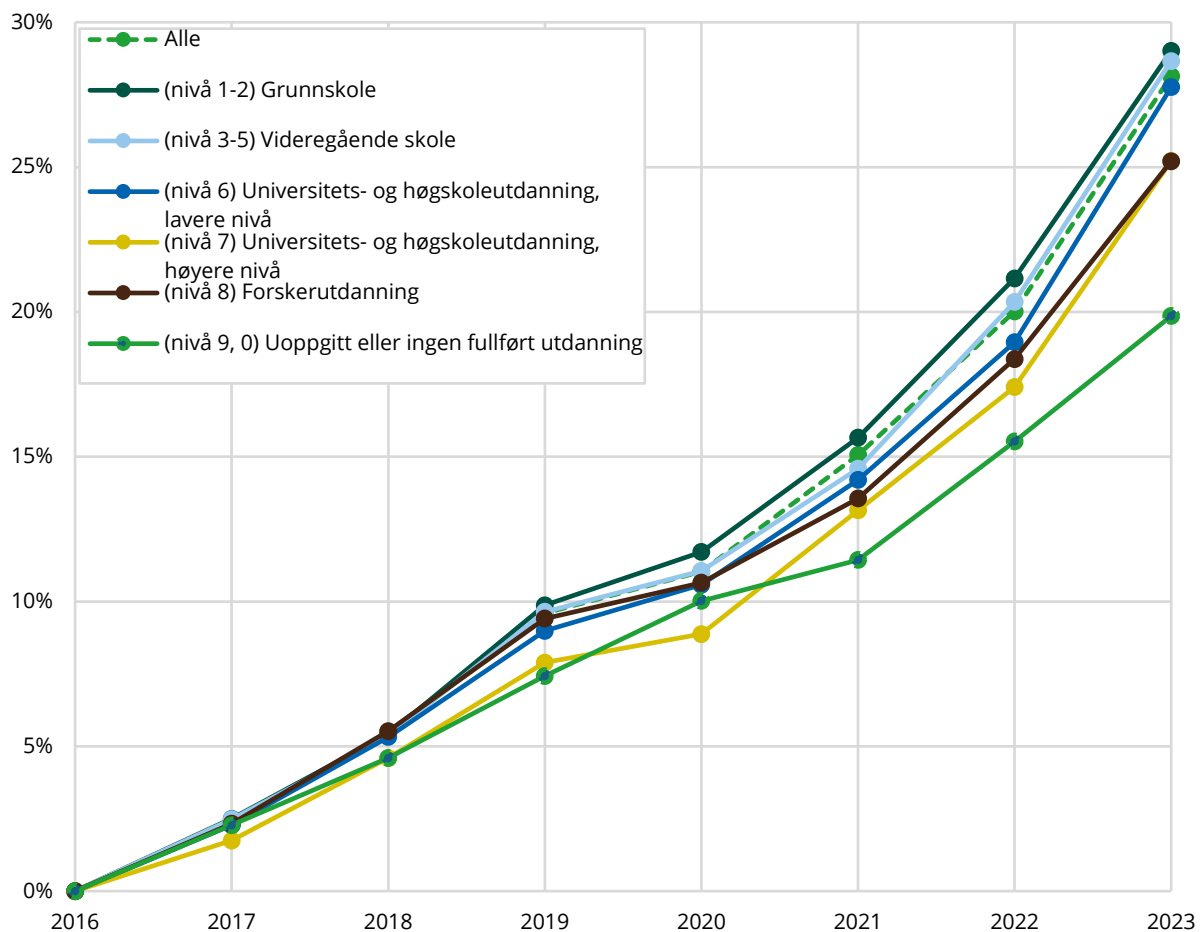
	2016	2020	2023
(nivå 1-2) Grunnskole	4,8	3,9	3,4
(nivå 3-5) Videregående skole	23,0	20,0	19,1
(nivå 6) Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	33,3	35,1	34,9
(nivå 7) Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	28,9	30,2	31,3
(nivå 8) Forskerutdanning	8,0	8,6	8,8
(nivå 9, 0) Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	2,0	2,1	2,6
Alle	100,0	100,0	100,0

Figur 1. Endring i gjennomsnittlig månedslønn fra basisåret 2016 til 2023 etter utdanningsnivå i det statlige tariffområdet. Prosent.

Over hele perioden viser figur 1 at ansatte med videregående skole som høyeste utdanning har den sterkeste lønnsutviklingen i gjennomsnittlig månedslønn på drøyt 33 prosent fra 2016 til 2023. Lønnsveksten for alle jobber i tariffområdet var på 29 prosent. Ansatte med grunnskole som høyeste utdanning viser også en lønnsvekst over gjennomsnittet. Gruppene der ansatte har universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå og forskerutdanning viser svakere lønnsvekst enn gruppene med kortere utdanning. Begge gruppene med lengst utdanning har hatt en vekst på rundt 25 prosent fra 2016 til 2023. Fra 2016 til og med 2022 har forskerutdanning vist en noe større vekst enn universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå. I 2023 viser utviklingen at universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå har en økning som er 0,6 prosentpoeng høyere enn forskerutdanning. Forskjellen mellom de to høyeste utdanningsnivåene er imidlertid liten sammenlignet med akkumulert avstand opp til de andre utdanningsnivåene. Figur 2 illustrerer tilsvarende trend for gjennomsnittlig avtalt månedslønn.

Figur 2. Endring i avtalt månedslønn fra basisåret 2016 til 2023 etter utdanningsnivå i det statlige tariffområdet. Prosent.

Utviklingen i avtalt månedslønn sammenliknet med månedslønn er likeartet, men gruppen med kun grunnskole har noe bedre utvikling sammenliknet med de som har videregående som høyeste utdanning. Hovedtrekkene i lønnsveksten er i hovedsak ganske like for både avtalt månedslønn og månedslønn. Dette skyldes delvis at avtalt månedslønn har vært omtrent samme andel av månedslønnen i alle årene. Samtidig er forskjellene i lønnsutviklingen mellom enkelte utdanningsnivåer mindre når vi kun ser på avtalt lønn.

Kjønn

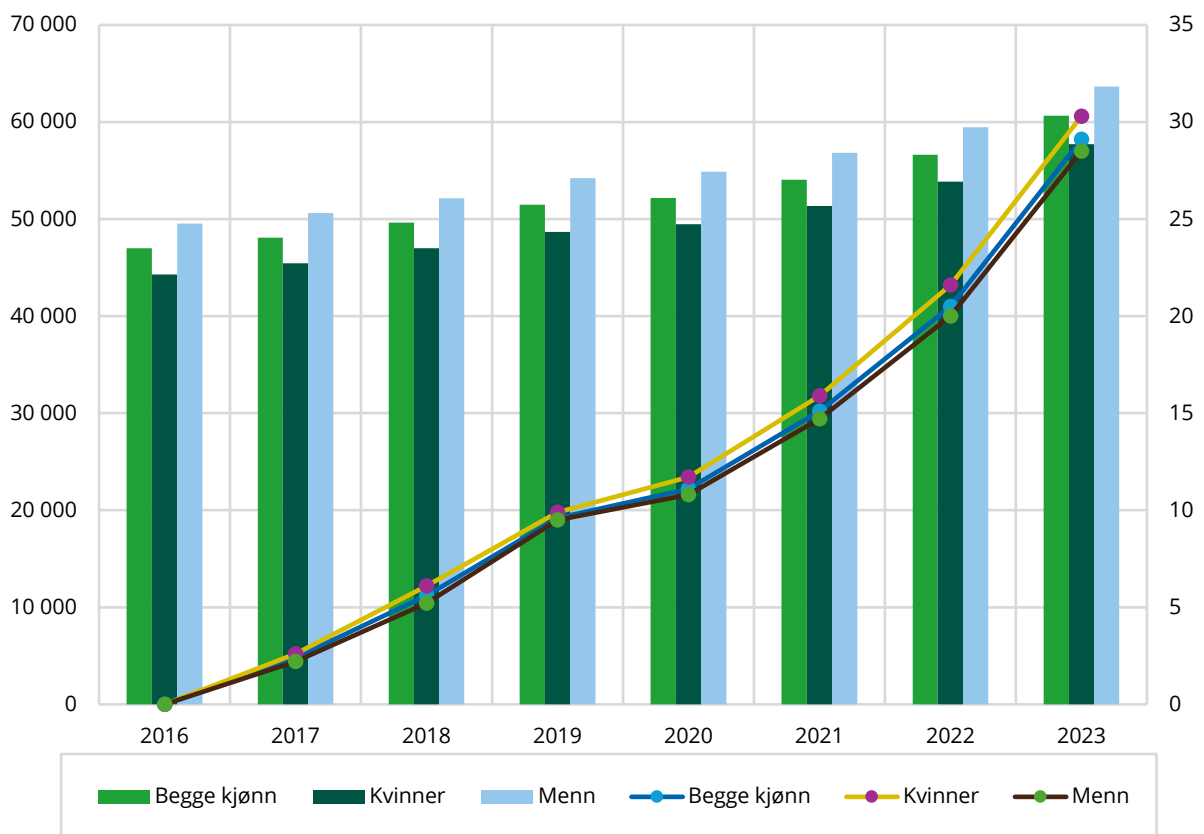
I den undersøkte perioden har det vært en gradvis endring i kjønnssammensetningen. I 2016 utgjorde kvinner 48,6 prosent av antall heltidsekvivalenter og 48,8 prosent av antall arbeidsforhold. Tilsvarende i 2020 var fordelingen mellom kvinner og menn jevnet helt ut. Utviklingen videre til 2023 viser fortsatt økning i andel kvinner som nå utgjør mer enn halvparten av jobbene og heltidsekvivalentene. Tallene viser at kvinner i staten oftere jobber deltid sammenliknet med menn. Det er flere kvinner enn menn som starter å jobbe i staten. Denne veksten skjer først og fremst i jobber som krever høyere utdanning. Generelt i

befolkningen øker andel kvinner med utdanning på høyere nivå (Nygård, 2021). Staten som arbeidsgiver konsumerer en større andel med høyere utdanningsnivå enn personer med grunnskole og videregående skole som høyeste utdanningsnivå.

Lønnsnivået for begge kjønn i det statlige tariffområdet lå i 2023 på 60 660 kroner. Det utgjør en økning på 29 prosent fra basisåret 2016. Kvinner hadde en gjennomsnittlig månedslønn på 57 710 kroner i 2023 og hadde en lønnsvekst på 30,3 prosent fra 2016. Tilsvarende for menn var en lønnsvekst på 28,5 fra 2016 til 2023 og en gjennomsnittlig månedslønn på 63 640 kroner i 2023.

Kvinnerns lønn som andel av menns lønn er stigende i perioden fra 2016 til 2023. Det er i hovedsak de to gruppene med høyest utdanning som bidrar mest til å redusere forskjellen mellom menn og kvinner.

Figur 3. Endring og nivå på gjennomsnittlig månedslønn fra basisåret 2016 til 2023 etter kjønn i det statlige tariffområdet. Prosent og kroner.

Tabell 2 viser at kvinner har lavere gjennomsnittsalder enn menn i gruppene med høyere utdanningsnivåer. Tilsvarende var tilfelle i 2020 også. For ansatte med universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå er differansen mellom menn og kvinner 2,6 år i 2020 i 2023 var forskjellen redusert til 2,2 år. Det nevnte indikerer at blant kvinner med høyere utdanning er de yngre overrepresentert sammenlignet med tilsvarende aldersfordeling blant menn. Men det har vært en tilnærming i alder fra 2020 til 2023. Ser man i stedet på gjennomsnittsalderen for ansatte med grunnskole og videregående skole som høyeste

utdanning er kvinners gjennomsnittsalder høyere, og til dels langt høyere enn for menn med tilsvarende utdanning. Nevnte forskjellen i alder blant de med utdanning på grunnskole og videregående nivå har økt. Den høye gjennomsnittsalderen tyder på at kvinner med lavere utdanning er blitt værende i sine stillinger over tid, eller erstattes av kvinner med høyere gjennomsnittsalder enn tilsvarende i andre utdanningsgrupper. Blant menn er gjennomsnittsalderen synkende blant de med grunnskole eller videregående som høyeste utdanningsnivå. Altså er det noe større andel yngre menn som kommer i jobb i staten med lavere utdanningsnivå som trekker lønnsnivået ned.

Tabell 2: Andel heltidsekvivalenter, andel av månedslønn og gjennomsnittlig alder for kvinner og menn etter utdanning i det statlige tariffområdet. Tall fra 2023. Prosent og alder

	Andel heltidsekv.	Andel av mnd. lønn	Alder kvinner	Alder menn
(nivå 1-2) Grunnskole	47	93	50,5	42,3
(nivå 3-5) Videregående skole	39	85	49,2	43,2
(nivå 6) Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	51	87	44,1	43,9
(nivå 7) Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	59	92	42,9	45,1
(nivå 8) Forskerutdanning	48	95	48,4	49,4
(nivå 9, 0) Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	46	95	37,7	38,6

Næring

Flertallet av jobbene i det statlige tariffområdet finner vi i næringene «84 - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning» og «85 - Undervisning».

Tabell 3 viser hvordan andelen heltidsekvivalenter fordeler seg blant ansatte med universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå og forskerutdanning i de ulike næringsgruppene. Lønnsnivået til ansatte med universitets- og høyskolenivå på høyere nivå i undervisning avviker noe fra tilsvarende utdanningsnivå i de andre næringene. Dette kan ha sammenheng med at dette utdanningsnivået preges av rekrutteringsstillinger i academia der eldre arbeidstakere i større utstrekning har tatt steget opp til et høyere utdanningsnivå som en naturlig forlengelse av en akademisk karriere. Flertallet med universitets- og høyskolenivå på høyere nivå jobber i offentlig administrasjon, forsvar og offentlig forvaltning hvor lønnsnivået ligger på 67 790 kroner. Tilsvarende jobber et flertall med forskerutdanning i undervisning hvor gjennomsnittlig månedslønn er 68 580 kroner.

Tabell 3: Gjennomsnittlig månedslønn og andelen heltidsekvivalenter for ansatte i det statlige tariffområdet med universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå og forskerutdanning som høyeste oppnådde utdanning. Tall fra 2023. Prosent og kroner.

Næring	(nivå 7) Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå		(nivå 8) Forskerutdanning	
	Månedslønn	Andel heltidsekv.	Månedslønn	Andel heltidsekv.
84 - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	67790	56,5	74510	10,1
85 – Undervisning	54410	28,4	68580	73,2

4. Lønnsfordelingen, endringer fra 2016-2020

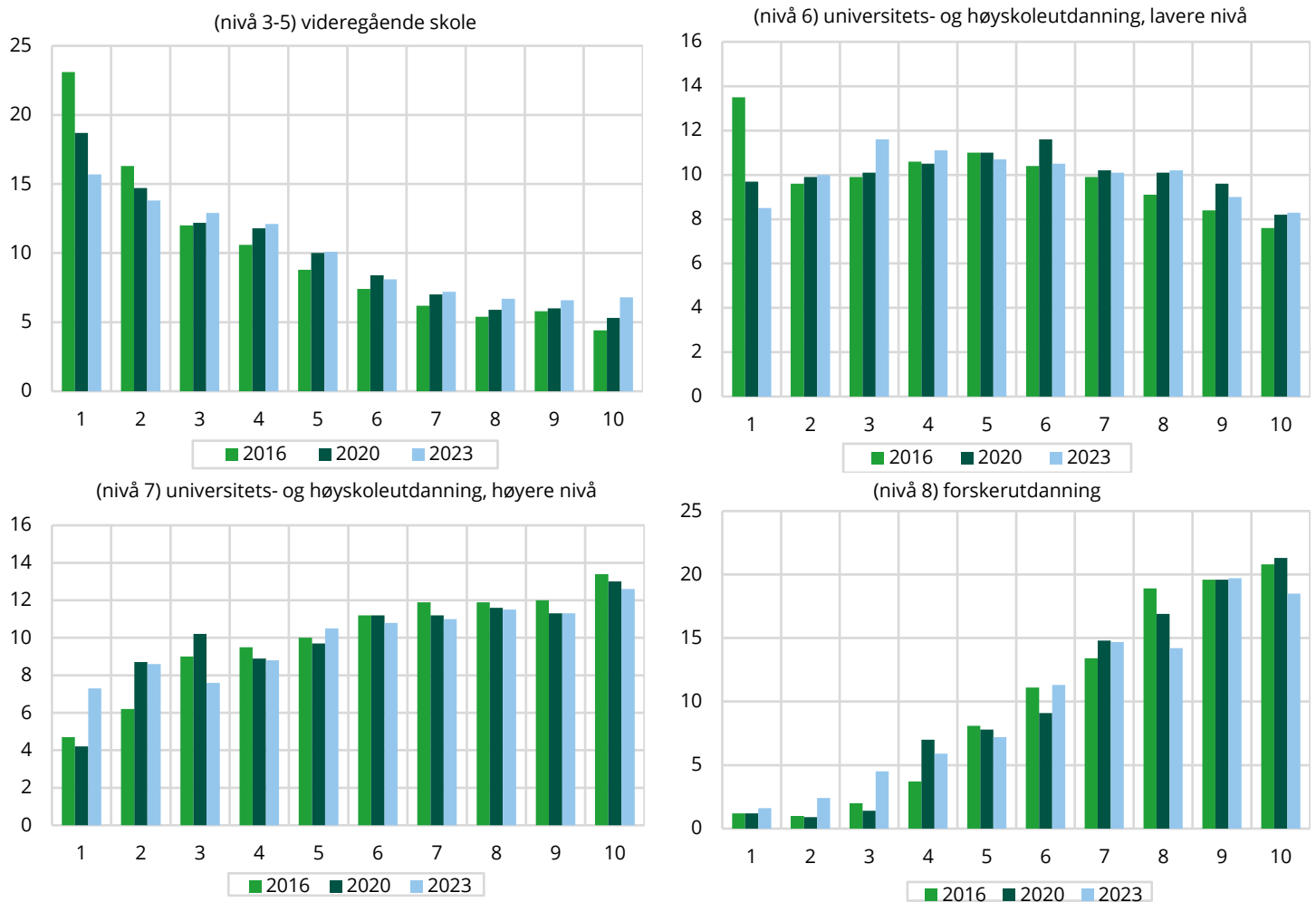
I rapporten fra 2022 ble det bare satt søkelys på den relative endringen fra 2016 til 2020 (Fløtre & Grini, 2022). I denne tar vi med fordelingen av utdanningsgruppene i desilene for alle årene 2016, 2020 og 2023. Lønnsfordelingen kan bidra til å belyse endringer over tid som påvirker tolkningen av lønnsveksten. I figur 4 har vi desilfordelt alle i datagrunnlaget og sett nærmere på andelen av de forskjellige utdanningsgrupper i desilene i 2016, 2020 og 2023. Se også tabell C.1 i vedlegg som er utvidet fra rapporten i 2022.

Særlig interessant er endringen for gruppen med høyere utdanning på universitets- eller høyskolenivå. Denne gruppen har økt sin andel i både desil 2 og 3 fra 2016 til 2020. Fra 2020 til 2023 har denne gruppen økt sin andel i desil 1 mens andelen i desil 2 og 3 er flat eller gått ned. For denne gruppen med lengre universitets og høyskoleutdanning har andelen jobber over medianlønnen, altså de øverste 5 desilene, sunket fra 2016 til 2020 slik rapporten fra 2022 viste. Tilsvarende fra 2020 til 2023 har andelen jobber for nevnte utdanningsgruppe ligget flatt eller sunket. Dette viser at noen av trekkene som fremkom i tilsvarende tabell i rapporten fra 2022 er forsterket, men andre trekk er dempet.

For gruppen med videregående utdanning som høyeste utdanning fortsetter i hovedsak de trekken som ble observert for perioden 2016 til 2020 videre til 2023. Denne gruppen øker sin andel i de høyere desilene og tilsvarende reduseres deres andel i de lavere lønnsdesilene.

Figuren viser at andelen med forskerutdanning i desil 4 økte betydelig, fra 3,6 prosent i 2016 til 7,0 prosent i 2020. Samtidig var det kun en marginal økning i andelen i det øverste desilet i samme periode. I 2023 har andelene gått motsatt vei i desil 4 og 10. De med forskerutdanning har økt sin andel i de tre laveste desilene, samtidig må det påpekes at denne utdanningsgruppen har en liten andel av jobbene i de tre laveste desilene.

Figur 4: Andelsendring fra 2016 til 2023 etter desil og utdanningsnivå i det statlige tariffområdet.

Det er flere mulige sammenhenger som kan skjule seg bak det vi ser i figur 4, noen eksempler kan være (ingen av disse er undersøkt nærmere i denne analysen):

- Gjennomsnittsalderen er høyest i de laveste utdanningsgruppene (med unntak av de med forskerutdanning) og lavest i gruppen med universitets- og høyskoleutdanning på 4 år eller mer. Gruppene med lavere utdanning kan ha oppnådd høyere posisjoner i kraft av erfaring.
- Ansatte med fire år eller mer på høyskole- eller universitetsnivå har høyere turnover enn andre grupper.
  - o En variant av dette er at nyutdannede på det aktuelle utdanningsnivået kommer lettere inn i statlige jobber og utnytter det som et første trinn i karrieren.
  - o Statlige arbeidsgiver prioriterer i større grad ansettelse av nyutdannede.
- En stor andel av de med fire år eller mer fra universitet og høyskole jobber i undervisningssektoren (høyskole og universitet og utgjør en tredel av alle med dette utdanningsnivået). Her bekler mange av de med lang utdanning på universitets- og

høyskolenivå «rekrutteringsstillinger» i undervisning og forskning, som er lavere lønnet, men springbrett til videre akademisk karriere.

I et eget vedleggs dokument vil noen av problemstillingene belyses med hensyn til næring, alder, antall år etter endt utdanning og kontraktsform (fast eller midlertidig jobb).

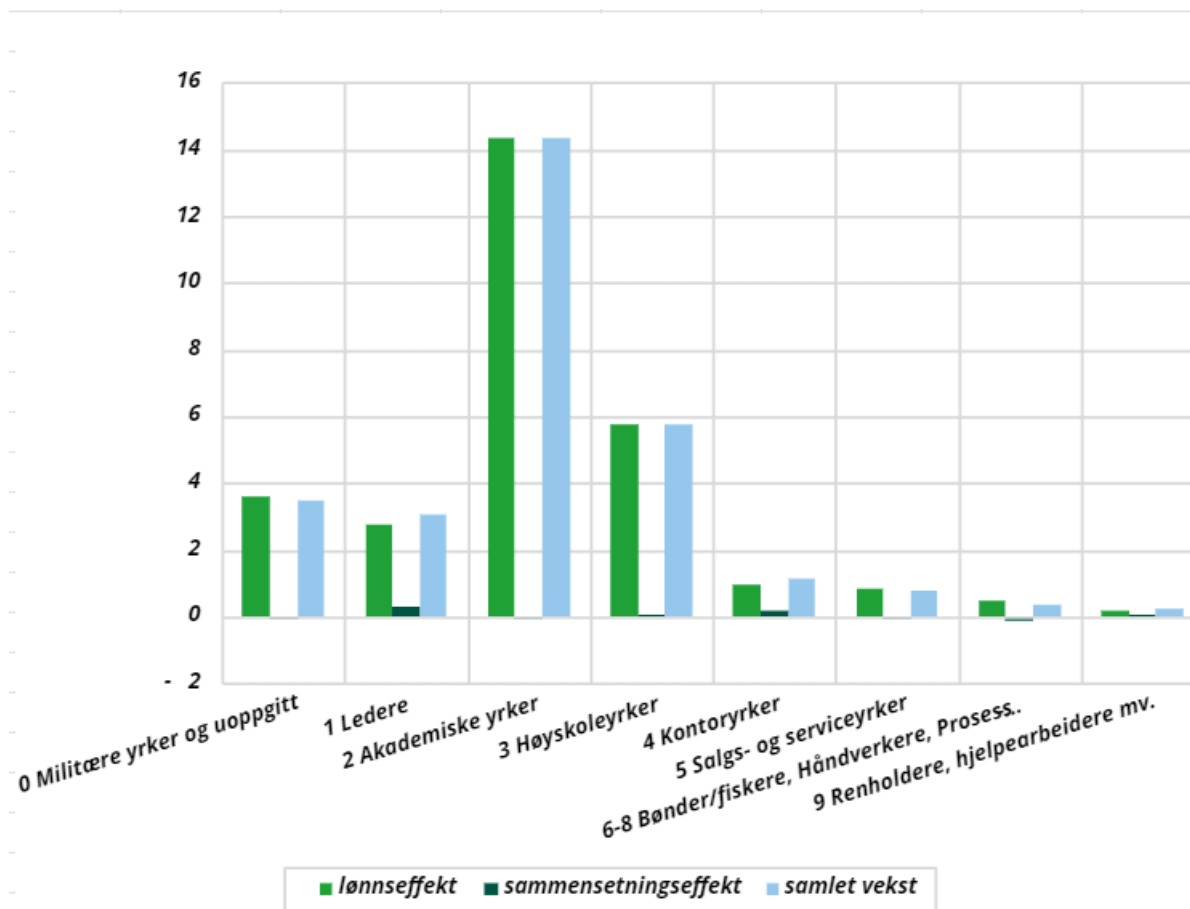
5. Sammensetningseffekter- utdanning viktigere enn yrke

I løpet av 2021 ble det frigitt statistikk som dekomponerte målt lønnsvekst i henholdsvis lønnsseffekt og en sammensetningseffekt for å synliggjøre konsekvensene som fulgte av myndighetenes tiltak mot smittespredning (Grini et al., 2021; NOU 2022:4). I den forbindelse ble det presentert resultater som pekte på at sammensetningseffekter fra næringer, som omfatter det statlige tariffområdet, i liten grad bidro med sammensetningseffekter som påvirket målingen av lønnsveksten (Grini et al., 2021). Heller ikke når lønnsveksten i næringen offentlig administrasjon, forsvar og sosialforskning ble dekomponert over yrke ble det synliggjort noen vesentlig sammensetningseffekt som påvirket den målte lønnsveksten. De nevnte målingene dekket ikke det som kan kalles statlig tariffområde samlet og var målinger som kun så på endring for 12 måneders perioder.

I det følgende skal vi kort belyse dette ved å se på det statlige tariffområdet under ett og se på en dekomponering ved bruk av utdanningsnivåer og mer tilpasset yrkesgruppering. I tillegg vil vi fremfor å belyse en dekomponering av veksten for ett år av gangen, heller dekomponere målt vekst fra 2016 til 2023 og sammenlikne de resultatene med det som ble vist i rapporten fra 2022

Et kjennetegn ved statlig tariffområde er at det dekker flere næringer som ofte kan ha forskjellig lønnsutvikling. I den sammenheng er forsvaret og militære yrker et område der vi har målt en lønnsutvikling som avviker fra de øvrige områdene i statlig forvaltning (se også Statistisk sentralbyrå, *Tabell 11419*). I yrkesinndelingen, som er benyttet i dekomponeringen av lønnsveksten fra 2016 til 2020, har vi derfor valgt å skille militære yrker ut og slå sammen med gruppen uoppgitt. Militære yrker har hatt en betydelig høyere lønnsvekst fra november 2016 til november 2020 sammenliknet med alle de øvrige yrkesgruppene i statlig forvaltning. Med en lønnsvekst på rett i overkant av 17 prosent avviker de militære yrkene mye fra de øvrige yrkesgruppene, som har en lønnsvekst i samme periode på mellom 10 og 14,5 prosent. (se Statistisk sentralbyrå, *Tabell 11419*).

Figur 5: Lønnsvekst i det statlige tariffområdet dekomponert i lønnseffekter og sammensetningseffekter brutt ned etter yrke. Endring fra 2016 til 2023.

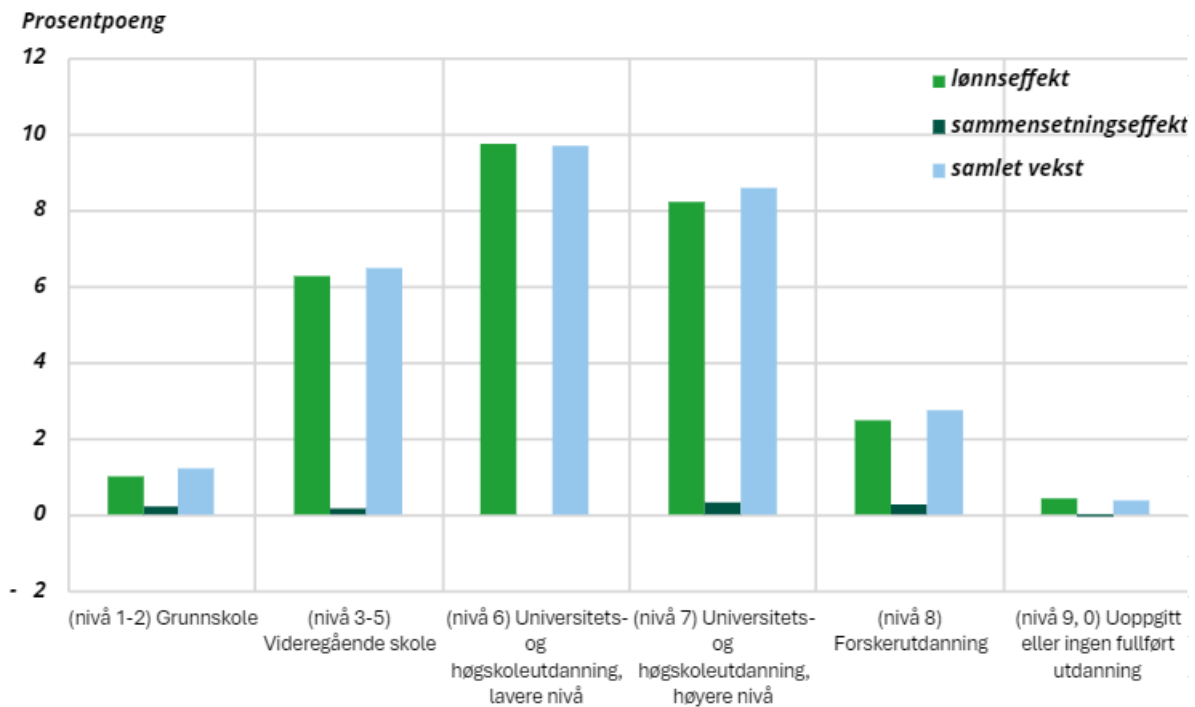

Figur 5 viser dekomponering av lønnsveksten i statlig forvaltning dekomponert over yrke, og viser bidraget til sammensetningseffekt og lønnseffekt fra de forskjellige yrkesgruppene. Samlet lønnsvekst fra 2016 til 2020 var som tidligere dokumentert i svært liten grad påvirket av noen sammensetningseffekter. Tilsvarende fremkommer også når perioden utvides til 2016 og 2023.

I statlig forvaltning er noen få yrkesgrupper helt dominerende, først og fremst akademiske yrker og høyskoleyrker som til sammen dekker mer enn 75 prosent av alle heltidsekvivalenter. I den grad det er endring i sammensetningen av jobber i staten er det også i disse to yrkesgruppene vi har sett noe vekst i perioden vi undersøker. Konsentrasjonen på to yrkesgrupper peker på muligheten for at vi ikke skiller mellom relevante kjennemerker ved sammensetningen av arbeidstokken som kan påvirke målingen av lønnsveksten.

Utdanningsnivå er ikke så konsentrert på et par grupper slik vi ser på yrke. Det fremkommer også noen sammensetningseffekter når vi dekomponerer med bruk av utdanningsnivå. Fra november 2016 til november 2020 ble det målt en liten sammensetningseffekt som over de årene samlet trakk opp lønnsveksten med 0,7 prosentpoeng.

Figur 6: Lønnsvekst i det statlige tariffområdet dekomponert i lønnseffekter og sammensetningseffekter brutt ned etter utdanning. Endring fra 2016 - 2023

Figur 6 viser dekomponering av lønnsveksten i statlig forvaltning dekomponert over utdanning, og viser bidraget til sammensetningseffekt og lønnseffekt fra de forskjellige utdanningsgruppene. Figuren dekker hele perioden fra 2016 til 2023 og viser samlet sammensetningseffekt ved dekomponering over utdanningsnivå, snaut 1 prosent av en samlet vekst på 29 prosent. Tilhørende tall kan ses i vedleggstabell D.2. Den reduserte andelen av personer med videregående og grunnskole som høyeste fullførte utdanning bidrar til å trekke lønnsveksten opp. Tilsvarende trekker økt andel av ansatte med forskerutdanning og høyere universitets og høyskoleutdanning også opp lønnsveksten i det statlige tariffområdet. Kommentarer og beskrivelse av det vi ser for perioden 2016 til 2023 samsvarer med det som ble beskrevet for perioden 2016-2020.

Fellestrekk for gruppene med forskerutdanning og universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå er at disse gruppene ansatte har lønn som er høyere enn gjennomsnittet for gruppene med lavere utdanningsnivå. Gruppen med forskerutdanning har et lønnsnivå som er drøyt 9 000 kroner høyere enn gjennomsnittet for alle per november 2023. Tilsvarende har gruppen med universitets- eller høyskoleutdanning på høyere nivå en månedslønn i 2023 som lå cirka 3 500 kroner mer enn snittet i 2016 men ha sunket til omkring 2 750 kroner i 2023. Samlet er likevel sammensetningseffektene små særlig i lys av at dette er en endring over såpass mange år.

6. Oppsummering

Over perioden fra 2016 til 2023 har ansatte med grunnskole og videregående skole som høyeste oppnådde utdanning hatt sterkest lønnsvekst i statlig tariffområde. Ansatte med mastergrad/hovedfag eller forskerutdanning har hatt lavest lønnsvekst. Det er liten forskjell i lønnsveksten mellom gruppene med forskerutdanning og de med universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå, enten vi følger veksten på avtalt månedslønn (figur 2) eller månedslønn (figur 1). Figur 1 viser at de med forskerutdanning hadde litt lavere vekst i 2023 etter flere år der gruppen hadde en lønnsvekst rett i overkant av de med nest høyeste utdanningsnivå. Samlet fremkommer det at hovedtrekk beskrevet av Fløtre og Grini (2022) vedvarer i årene fra 2020 til 2023.

I det statlige tariffområdet er fordelingen av jobber ganske lik mellom kvinner og menn, likevel er det relativt flere unge kvinner blant de med høyskole- og universitetsutdanning. Dette trekket understøttes ved at antall og andel kvinner som tar høyere utdanning fortsetter å stige over tid. Høyt utdannede kvinner utgjør derfor en stigende andel av den potensielle rekrutteringsbasen til statlige arbeidsgivere.

Et flertall av de ansatte er å finne i næringene undervisning og offentlig administrasjon og forvaltning. Ansatte med mastergrad/hovedfag i næringen offentlig administrasjon og forvaltning og ansatte med forskerutdanning i undervisning har liten forskjell i lønn med henholdsvis 67 800 kroner og 68 600 kroner i gjennomsnittlig månedslønn.

Lønnsfordelingen på desiler viser at andelen med utdanning med universitets- og høyskoleutdanning på fire år eller mer har økt sin andel i lavere desiler fra 2016 til 2020 og at dette fortsetter frem til 2023. Nevnte gruppe har fått en redusert andel i de høyere delene av lønnsfordelingen i hele perioden. Tilsvarende trend finner vi også blant ansatte med forskerutdanning. Dette sammen med svært ulik aldersfordeling i de forskjellige utdanningsnivåene kan peke mot forskjeller i for eksempel karriereutvikling og hvilke utdanninger som prioriteres i rekrutteringen. I næringen undervisning er det trekk som peker på at mange med universitets- og høyskoleutdanning på høyere nivå er i et karriereløp som ender med høyere utdanningsnivå. Det nevnte synes ikke å være tilfelle for jobber i øvrige deler av staten.

Ved dekomponering av lønnsveksten kommer det frem at sammensetningseffektene er tilnærmet ikke-eksisterende i den undersøkte perioden dersom vi dekomponerer på yrkesgrupper. Ved dekomponering med bruk av utdanning kommer det likevel frem noen sammensetningseffekter, men disse er små i lys av at det representerer en periode på åtte år. Sammensetningseffektene som er målt følger av nedgangen i andelen heltidsekvivalenter med videregående og grunnskole som høyeste utdanning og en økning i andel heltidsekvivalenter tilknyttet gruppene med utdanning på universitet og høyskole, på alle tre nivåer.

Referanseliste

Grini, K. H., Johnsen, M. B. & Konci, E. (2021). Arbeidslivet og smitteverntiltak - hva har skjedd etter 12. mars 2020? Statistisk sentralbyrå rapporter 2021/38

https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/arbeidslivet-og-smitteverntiltak/_/attachment/inline/f20dfb92-d7bc-465e-bb82-84684095baf4:59a9ee43590df0a2d940ce4e138794833b44ecae/RAPP2021-38.pdf

Fløtre, I. & Grini, K. H. (2022). Lønnsutviklingen i det statlige tariffområdet. Notat utarbeidet på oppdrag til KMD

NOU 2022:4 Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2022,

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-4/id2906847/>

Nygård, G. (2021). 35 prosent har høyere utdanning.

<https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/statistikk/befolkningens-utdanningsniva/artikler/35-prosent-har-hoyere-utdanning>

Statistisk sentralbyrå. Tabell 11419: Yrkesfordelt månedslønn, etter kjønn, arbeidstid, sektor og næring 2015 – 2023

<https://www.ssb.no/statbank/table/11419/>

Vedleggtabeller

Deskriptiv statistikk

Tabell A.1 Antall heltidsekvivalenter og antall arbeidsforhold i det statlige tariffområdet. 2016 til 2023, prosent.

	2020		2021		2022		2023	
	Heltidsek v.	Arbeids forhold	Heltidsek v	Arbeids forhold	Heltidsek v	Arbeidsfor hold	Heltidsekv	Arbeids forhold
Begge kjønn	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kvinner	48,6	48,8	50,3	50,5	50,7	50,9	50,3	50,5
Menn	51,34	51,2	49,7	49,5	49,3	49,1	49,7	49,5

Tabell A.2 Gjennomsnittlig månedslønn fordelt etter kjønn i det statlige tariffområdet. 2016 til 2023, kroner

Månedslønn	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Begge kjønn	46980	48100	49620	51480	52190	54060	56620	60660
Kvinner	44290	45450	47000	48700	49480	51350	53850	57710
Menn	49530	50630	52130	54220	54890	56810	59460	63640

Tabell A.3 Gjennomsnittlig månedslønn fra basisåret 2016 til 2023 i det statlige tariffområdet. Prosent.

Lønnsutvikling fra basisåret 2016	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Begge kjønn		2,4	5,6	9,6	11,1	15,1	20,5	29,1
Kvinner		2,6	6,1	9,9	11,7	15,9	21,6	30,3
Menn		2,2	5,2	9,5	10,8	14,7	20,0	28,5

Tabell A.4 Kvinneres månedslønn som andel av menns lønn i det statlige tariffområdet. 2016 til 2023. Prosent

Kvinneres lønn som andel av menns lønn	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gjennomsnitt	89,4	89,8	90,2	89,8	90,1	90,4	90,6	90,7
Median	87,8	88,8	89,1	89,7	89,7	90,2	90,4	90,3

Tabell B.1 Gjennomsnittlig månedslønn og antall heltidsekvivalenter i det statlige tariffområdet fordelt etter utdanningsnivå og næring. Tall fra 2023. Kroner og prosent.

Næring	Nivå(1-2) Grunnskole		(nivå 3-5) Videregående skole		(nivå 6) Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå		(nivå 7) Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå		(nivå 8) Forskerutdanning	
	Månedslønn	Heltidsekvivalent	Månedslønn	Heltidsekvivalent	Månedslønn	Heltidsekvivalent	Månedslønn	Heltidsekvivalent	Månedslønn	Heltidsekvivalent
84 - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	50120	61,3	56910	69,8	61320	70,9	67790	56,5	74510	10,1
85 – Undervisning	38960	12,8	46330	9,0	51820	11,6	54410	28,4	68580	73,2
Resterende næringer	51380	26,0	58470	21,2	59750	17,4	63820	15,2	70020	16,7
I alt	49020	100,0	56280	100,0	59940	100,0	63390	100,0	69420	100,0

Lønnsfordelingen

Tabell C1: Andel Heltidsekvivalenter per desil etter utdanningsnivå i det statlige tariffområdet.
2020 og 2023

2016-2020-2023 står i excel ark

	Grenseverdier 2023		(nivå 1-2) Grunnskole		(nivå 3-5) Videregående skole		(nivå 6) Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå		(nivå 6) Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå		(nivå 8) forskerutdanning	
	Nedre grense	Øvre grense	2020	2023	2020	2023	2020	2023	2020	2023	2020	2023
			100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1		44397	33,0	30,8	18,7	15,7	9,7	8,5	4,2	7,3	1,2	1,6
2	44397	47803	15,2	15,3	14,7	13,8	9,9	10,0	8,7	8,6	0,9	2,4
3	47803	50661	12,4	12,5	12,2	12,9	10,1	11,6	10,2	7,6	1,4	4,5
4	50661	53947	9,7	10,4	11,8	12,1	10,5	11,1	8,9	8,8	7,0	5,9
5	53947	57457	8,2	7,7	10,0	10,1	11,0	10,7	9,7	10,5	7,8	7,2
6	57457	61052	6,2	6,1	8,4	8,1	11,6	10,5	11,2	10,8	9,1	11,3
7	61052	65387	4,7	4,9	7,0	7,2	10,2	10,1	11,2	11,0	14,8	14,7
8	65387	71650	4,6	4,7	5,9	6,7	10,1	10,2	11,6	11,5	16,9	14,2
9	71650	81717	3,3	4,1	6,0	6,6	9,6	9,0	11,3	11,3	19,6	19,7
10	81717		2,6	3,6	5,3	6,8	8,2	8,3	13	12,6	21,3	18,5

Sammensetningseffekter

Tabell D.1 Lønnsvekst dekomponert i lønnseffekter og sammensetningseffekter brutt ned etter yrke i det statlige tariffområdet. Endring fra 2016- 2023.

Yrke	Antall Heltidsekvivalenter		Gjennomsnittlig månedslønn		Vekst i prosent 2016-2023			Dekomponering av vekst	
	2016	2023	2016	2023	Heltidsekvivalenter	Månedslønn	Lønnseffekt	Sammensetningseffekt	Samlet vekst
Alle	162 119	177 543	46 980	60 655	9,51	29,11	28,90	0,21	29,11
0 Militære yrker og uoppgitt	14 768	13 831	51 070	71 016	-6,34	39,05	3,59	-0,09	3,50
1 Ledere	11 148	12 289	65 490	84 078	10,24	28,39	2,73	0,30	3,03
2 Akademiske yrker	85 333	100 784	47 510	59 830	18,11	25,94	14,35	-0,02	14,33
3 Høyskoleyrker	33 838	33 508	42 970	56 582	-0,97	31,67	5,76	0,02	5,77
4 Kontoryrker	7 265	6 090	37 170	48 554	-16,16	30,63	0,96	0,16	1,11
5 Salgs- og serviceyrker	6 164	6 480	37 810	48 421	5,13	28,07	0,84	-0,04	0,80
6-8 Bønder/fiskere, Håndverkere, Proses- og maskinoperatører/transportarbeidere mv.	2 060	3 155	36 100	50 967	53,15	41,18	0,48	-0,14	0,34

Tabell D.2 Lønnseffekt dekomponert i lønnseffekter og sammensetningseffekter brutt ned etter utdanning i det statlige tariffområdet. Endring fra 2016- 2023

Utdanningsnivå	Antall Heltidsekvivalenter		Gjennomsnittlig månedslønn		Vekst i prosent 2016-2023			Dekomponering av vekst	
	2016	2023	2016	2023	Antall Heltidsekvivalenter	Månedslønn	Lønnseffekt	Sammensetningseffekt	Samlet vekst
Alle (nivå 1-2)	162119	177543	46 980	60660	9,51	29,12	28,16	0,94	29,10
Grunnskole (nivå 3-5)	7 752	6015	37 580	49020	-22,41	30,43	0,99	0,22	1,21
Videregående skole (nivå 6)	37 306	33831	42 250	56280	-9,32	33,20	6,28	0,18	6,46
Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå (nivå 7)	53 993	61910	46 490	59940	14,66	28,93	9,76	-0,04	9,71
Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå (nivå 8)	46 918	55526	50 540	63390	18,35	25,43	8,24	0,35	8,59
Forskerutdanning (nivå 9, 0)	12 959	15684	55 620	69420	21,02	24,82	2,47	0,30	2,77
Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	3 190	4579	50 280	54690	43,54	18,93	0,42	-0,06	0,36

Vedlegg til dokumentet:

Lønnsutviklingen i det statlige tariffområdet, 2016 til 2023

- På oppdrag for Forskerforbundet

Dette notatet er et vedlegg og supplement til rapporten om lønnsutviklingen i det statlige tariffområdet.

I dette vedlegget skal vi se nærmere på fordelingen av jobber og månedsverk (heltidsekvivalenter) for alder, antall år etter endt utdanning, bosatt status og arbeidsavtale. De nevnte kjennemerkene skal settes i sammenheng med utdanning, kjønn og næring slik som det ble omtalt i hoveddelen.

I tillegg til å analysere fordelingen av månedsverk og jobber vil vi også presentere lønnsnivå og lønnsutvikling der det er relevant. Mest oppmerksomhet vil imidlertid vies til hva som ligger bak enkelte av lønnstallene som ble presentert i hoveddelen av notatet. For å utdype noen av egenskapene ved lønnsfordelingen, desilfordelingene, slik de ble presentert i hoveddokumentet vil vi også kort se på nivå og utvikling på ulikhet med vekt på Gini-koeffisienten.

Datagrunnlag og kjennemerker

Datagrunnlaget er det samme som ble benyttet i hoveddokumentet. Kjennemerker som ikke er beskrevet tidligere er antall år etter endt utdanning, bosatt status og arbeidsavtale.

Arbeidsavtale

Arbeidsavtale beskriver om en person er fast eller midlertidig ansatt. Fast ansettelse betyr at jobben ikke har en sluttdato, mens midlertidig ansettelse er tidsbegrenset og varer til en avtalt dato.

Antall år etter endt utdanning

Antall år etter endt utdanning angir tiden som har gått siden en person fullførte sin høyeste utdanning. Denne måles i hele år.

Bosatt status

Bosatte defineres som personer som er registrert i Folkeregisteret og inkluderer også midlertidige innflyttere med planlagt opphold i Norge på seks måneder eller mer. Ikke-bosatte er definert som personer registrert i Folkeregisteret med planlagt opphold i Norge på under

seks måneder. Ikke-bosatte omfatter personer med et midlertidig personnummer (D-nummer) eller som er registrert som utvandret, men jobber i Norge. Ikke-bosatte blir også referert til som utenlandske pendlere.

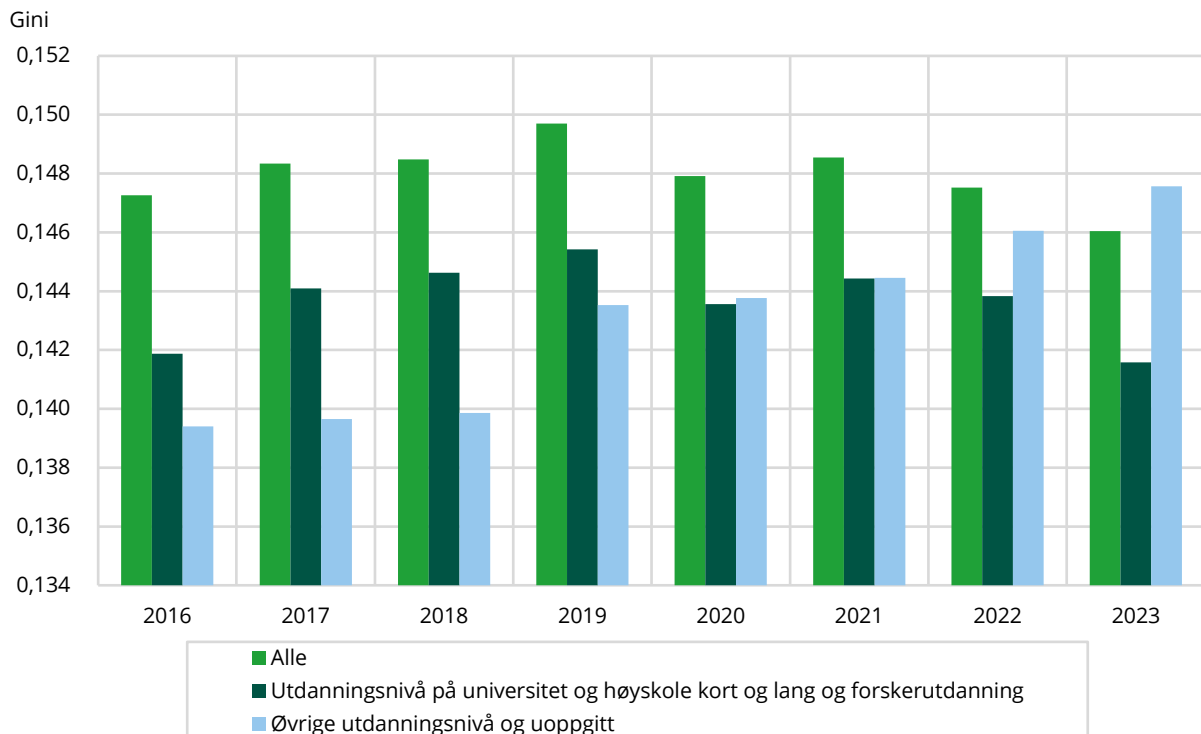
Gini-koeffisienten

Benyttes ofte for å beskrive ulikheten i fordelingen av en økonomisk variabel for en populasjon. Gini-koeffisienten er et summarisk mål som varierer fra 0 til 1. Verdien 0 innebærer at lønnen er helt likt fordelt, det vil si at alle har lik lønn. Verdien 1 indikerer maksimal ulikhet, med andre ord at all lønn for gruppen tilfaller kun én person.

Utvikling i lønnsfordelingen

Figur 1 viser Gini- koeffisienten for hele det statlige tariffområdet. Utdanningsnivåene er delt inn i to grupperinger. Den første gruppen omfatter universitets- og høyskoleutdanninger og forskerutdanning. Den andre gruppen inkluderer alle øvrige utdanningsnivåer inkludert uoppgitt utdanning. Personer med videregående utdanning og grunnskole som høyeste utdanningsnivå inngår i denne gruppen. I figuren starter venstre akse ved 0,134 for Gini-koeffisienten for å tydelig få frem mønsteret (trenden) i utviklingen på Gini-koeffisienten over tid. Forskjellen mellom gruppene kan derfor fremstå kunstig stort.

Figur 1: Gini-koeffisienten for alle og utdanningsnivåer for årene 2016 til 2023. Statlige tariffområdet.

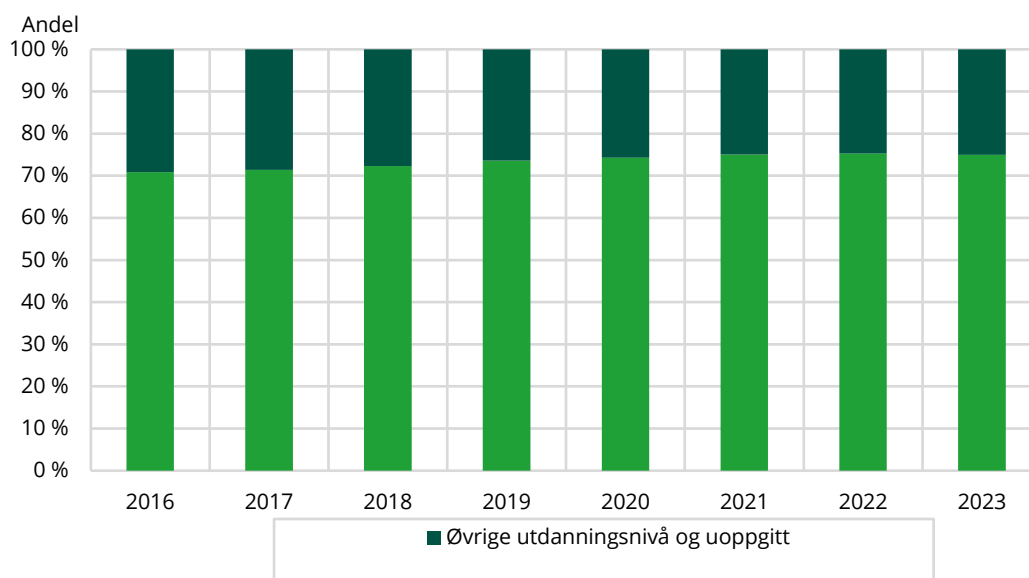
Sammenliknet med hele statsforvaltningen slik det presenteres i lønnsstatistikken, ([tabell 13862](#)) så er tariffområdet preget av mindre lønnsbredning. Dette kan tilskrives at tariffområdet slik det er avgrenset ikke omfatter mange jobber med høye lønninger som

eksempelvis dommere og jobber på lederlønsavtale (Lønnsutvikling i det statlige tariffområdet, s. 2).

I perioden fra 2016 frem til 2023 var det en stigning i ulikheten, målt med Gini-koeffisienten fra 2016 frem til 2019. Perioden etter 2019 var preget av en nedgang til det laveste nivået på Gini-koeffisienten for hele perioden 2016 - 2023. Når det gjelder jobber der ansatte har høyere utdanningsnivå viser utviklingen en trend som ligner den vi ser for alle jobber innen tariffområdet. Likevel er ulikheten noe lavere i denne gruppen enn for alle jobber i tariffområdet. Det er viktig å legge til at gruppen med ansatte som har høyere utdanningsnivå over årene vi undersøker stadig får en større andel av jobbene og månedsverkene. Figur 2 viser at andelen har steget fra 71 prosent av alle månedsverkene i 2016 til 75 prosent av månedsverkene i 2023 innenfor tariffområdet. Denne utviklingen vil påvirke målingen av ulikhet. Etter hvert som andelen lønnstakere med høyere utdanning øker i tariffområdet vil ulikheten i lønnsfordelingen i større grad prege hvordan lønn er fordelt blant de med høyere utdanning.

Ulikheten for gruppen med øvrige utdanningsnivå og uoppgitt utdanning har økt hvert år frem til 2023. Figur 2 viser en gradvis nedgang i deres andel innenfor tariffområdet over perioden, fra omtrent 29 prosent i 2016 ned til 25 prosent i 2023. I gruppen er det lavere gjennomsnittlig lønnsnivå, men de er også hyppigere representert i de lavere lønnsnivåene enn gruppene med høyere utdanning. Dette bidrar til at det blir større avstand til de høyest lønte i denne utdanningsgruppen og dermed en høyere spredning.

Figur 2: Andel månedsverk etter utdanningsnivå i det statlige tariffområdet. 2016 – 2023

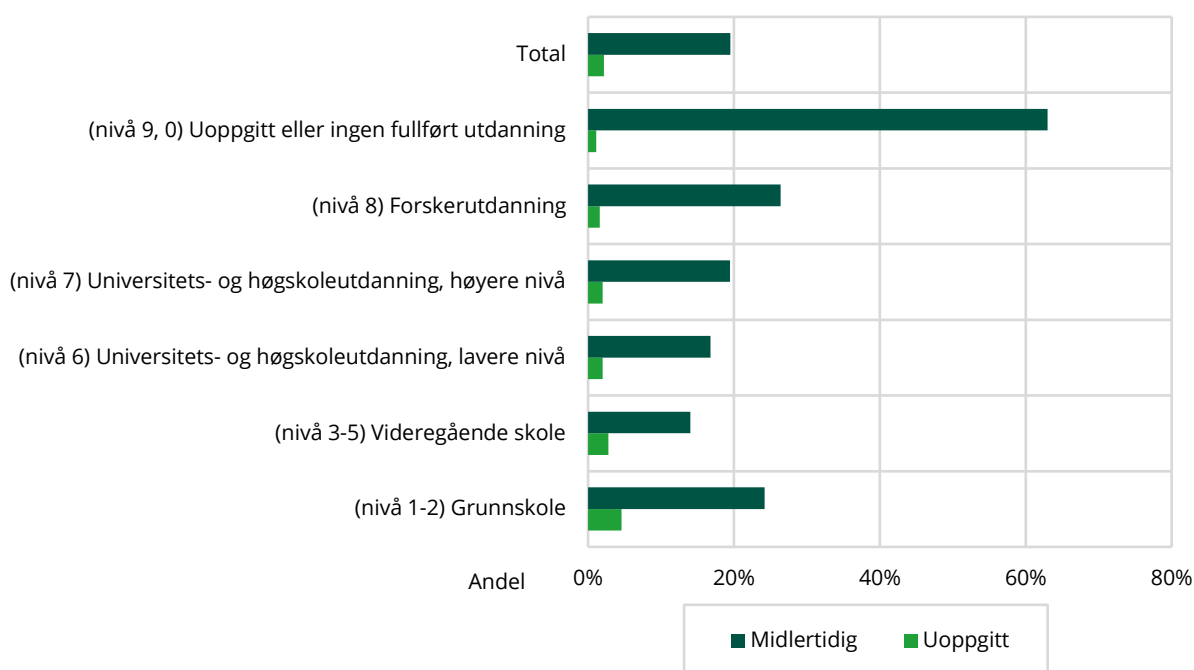

Ansettelsesform, utdanning og næring

Ansettelsesformen skiller kun mellom faste og midlertidige jobber. I tillegg er det noen jobber som er rapportert med uoppgitt ansettelsesform. Siden avtalen om fast eller midlertidig ansettelse gjelder for jobbene så er det mer hensiktsmessig å telle jobber fremfor månedsverk.

Figur 3: Andel midlertidig og uoppgitt arbeidsforhold fordelt på utdanning i det statlige tariffområdet. 2023. Prosent.

Kontraktstype som er uoppgitt, eller ukjent, er ikke vanlig i det statlige tariffområdet. Kun 2 prosent av jobbene mangler informasjon om de er faste eller midlertidige stillinger. De fleste midlertidige jobbene er finnes i gruppene med kort og lang utdanning på universitets og høyskolenivå som til sammen utgjør 73 prosent av alle midlertidige jobber. Dette samsvarer med andelen disse utdanningsgruppene utgjør i det statlige tariffområdet hvor de står for 75 prosent av jobbene.

Midlertidige stillinger er mest utbredt i gruppen med uoppgitt eller ufullført utdanning der 63 prosent av jobbene er midlertidige. Personer med forskerutdanning og grunnskoleutdanning som høyeste utdanningsnivå følger med henholdsvis 26 prosent og 24 prosent. Totalt for hele tariffområdet er andelen midlertidige jobber i underkant av 20 prosent.

Vedleggstabell E.2 viser fordelingen av midlertidige jobber etter næring og bosatt status for året 2023. Av totalt 39 000 midlertidig jobber i det statlige tariffområdet er 25 000 av disse i undervisning. Det er i denne næringen det finnes flest personer som er ikke- bosatte, også betegnet som utenlandske pendlere. Disse har ofte uoppgitt utdanning noe som innebærer at informasjon om antall år etter endt utdanning ikke er tilgjengelig.

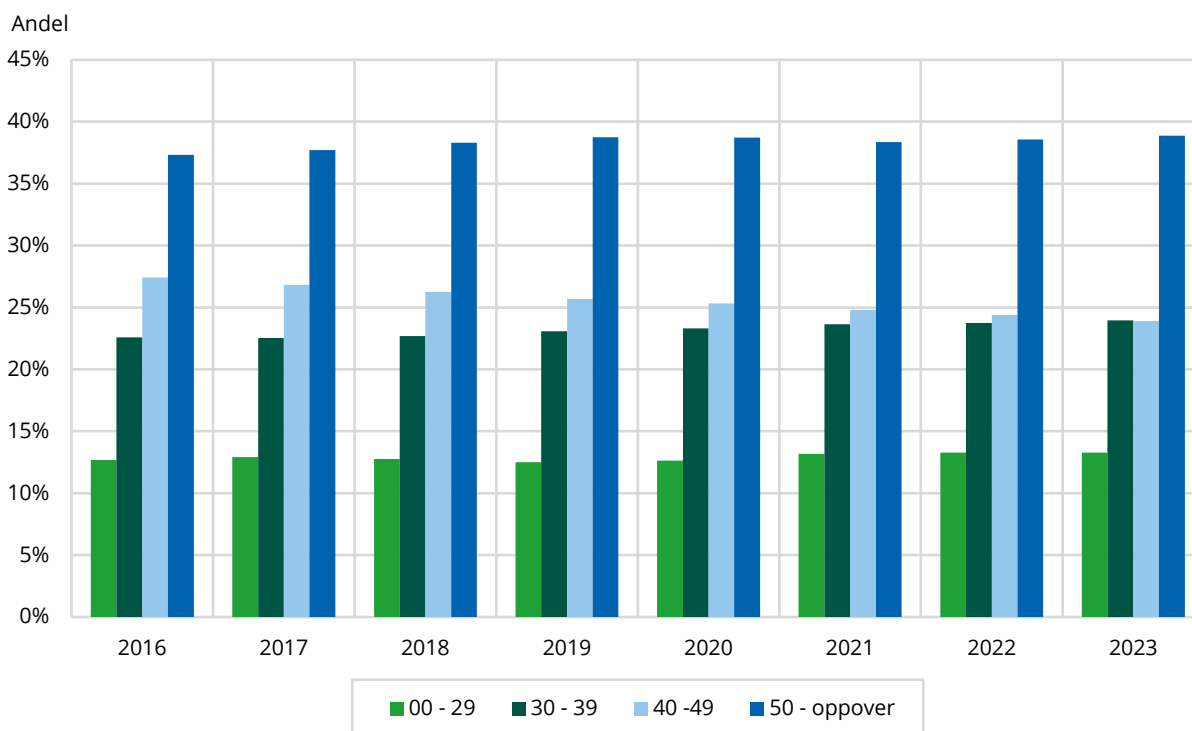
De nevnte punktene bør tas i betraktning når årsverk og lønn i de følgende kapitlene fordeles etter antall år siden fullført utdanning.

De fleste ikke-bosatte finnes i undervisning. Ikke-bosatte som pendler til Norge for arbeid omfatter også personer norsk statsborgerskap, men som er bosatte i annet land og pendler til Norge til en deltidsstilling ved norsk universitet eller annet arbeid ved en norsk undervisningsinstitusjon.

Antall år etter endt utdanning og alder

Her er det viktig å påpeke at kjennemerkene alder og antall år etter endt utdanning kan overlappe eller samvariere. Overgangen til arbeidsmarkedet etter fullført utdanning vil være preget av at det er brukt lengre tid på å oppnå høyere utdanning, noe som blir belyst nærmere i et senere delkapittel.

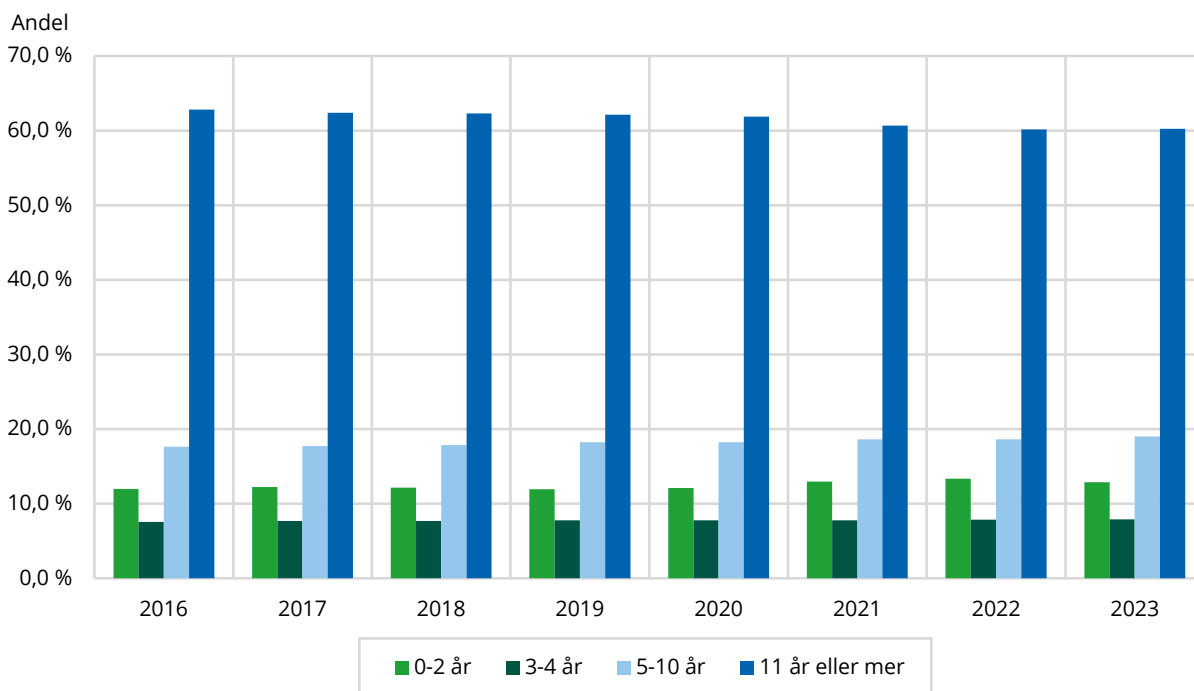
Figur 4: Andel månedsverk fordelt på aldersgrupper. Statlige tariffområdet. 2016- 2023

Av figur 4 fremgår det at den eldste aldersgruppen øker sin andel av årsverkene i tariffområdet fra 2016 til 2023, mens aldersgruppen 40-49 år får en mindre andel av månedsverkene i samme periode. Aldersgruppen 30 til 40 år har en økende andel, mens de yngste utgjør en betydelig mindre andel av månedsverkene. Deres andel av månedsverkene endrer seg lite over tid, men viser en svak økning.

I figur 5 har vi benyttet samme inndeling for antall år etter endt utdanning som anvendes i tabell med utdanningsfordelt lønnsstatistikk ([tabell 14378](#)). Figur 5 viser til andelen ansatte med 11 eller flere år etter fullført utdanning i det statlige tariffområdet er blitt redusert fra 2016 til 2023. Endringen er en nedgang på omtrent 2,5 prosentpoeng. Det er en svak økning i andelen til de andre gruppene med korte fartstid i arbeidsmarkedet etter endt utdanning. Unntaket er gruppen med 3- 4 år etter endt utdanning der det er tilnærmet ingen endring i perioden fra 2016 til 2023.

Figur 5: Andel månedsverk etter antall år etter endt utdanning. Statlige tariffområdet. 2016-2023

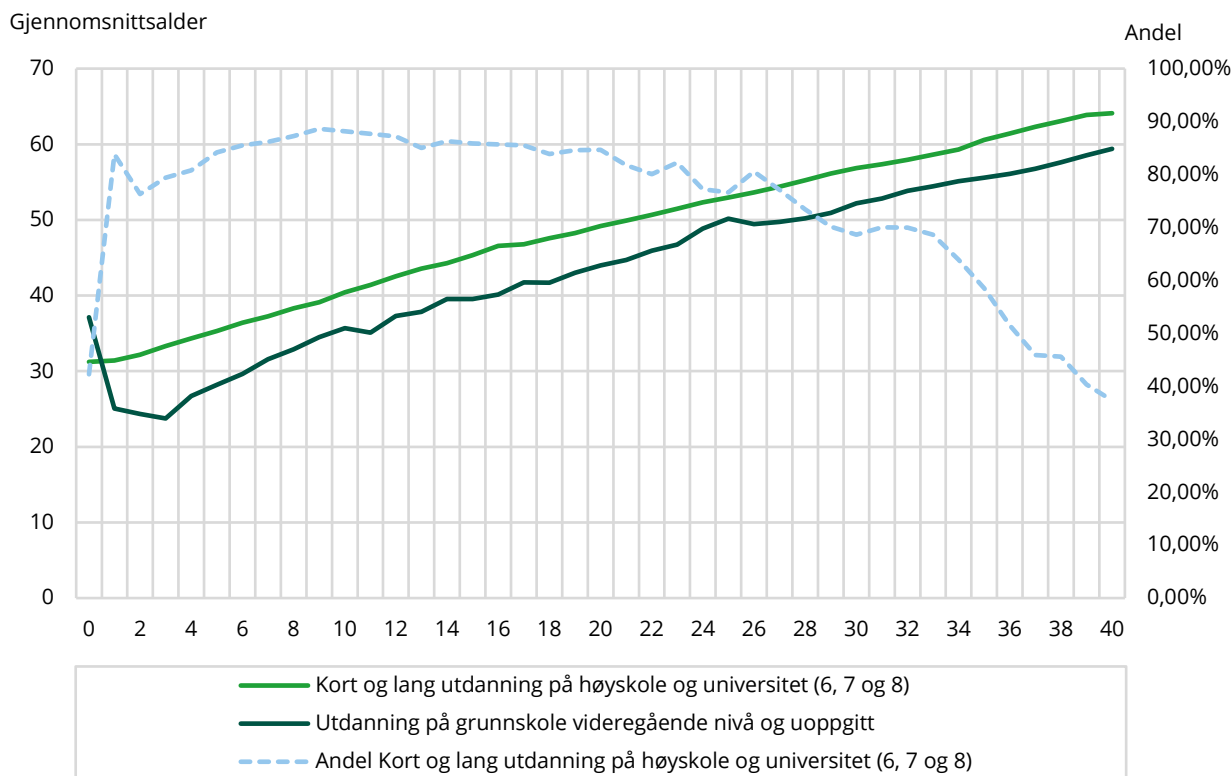

Gruppen med 11 eller flere års erfaring etter endt utdanning utgjør en betydelig andel med 60 prosent av årsverkene i 2023. Dette gjør at fremstillingen i figur 5 savner noen nyanser som er relevante for ansatte i det statlige tariffområdet.

I figur 6 har vi endret på presentasjonen for å få frem hvordan alder og antall år etter endt utdanning samvarierer. I tillegg er det slik at sammenhengen mellom antall år etter endt utdanning og alder er forskjellig avhengig av utdanningsnivå. Sammenhengen er naturlig når vi tenker på at personer med kortere utdanning kan starte opp tidligere i arbeidsmarkedet. Dette i motsetning til personer som tar lengre utdanning og særlig de lengste utdanningene vil tre inn i arbeidsmarkedet senere.

Aksen med antall år etter endt utdanning er kuttet ved 40 år. For personer med utdanning på høyskole eller universitet er det 1 480 jobber, som samlet dekker drøyt 900 månedsverk, der det er personer med mer enn 40 år etter endt utdanning. Tilsvarende for gruppen med videregående og grunnskole som høyeste utdanning er 6 362 jobber med knapt 5100 årsverk. Hovedtrenden i figuren fortsetter etter 40 år ganske uendret, antall jobber og månedsverk synker jevnt mot høyere antall år etter endt utdanning og tilfører lite ekstra informasjon til det som vises i figuren.

Figur 6: Gjennomsnittsalder (venstre akse) og andel med høyere utdanning (høyre akse) fordelt på år etter endt utdanning¹. Statlige tariffområdet. 2023

1) Antall år etter endt utdanning er kuttet ved 40 år i figuren.

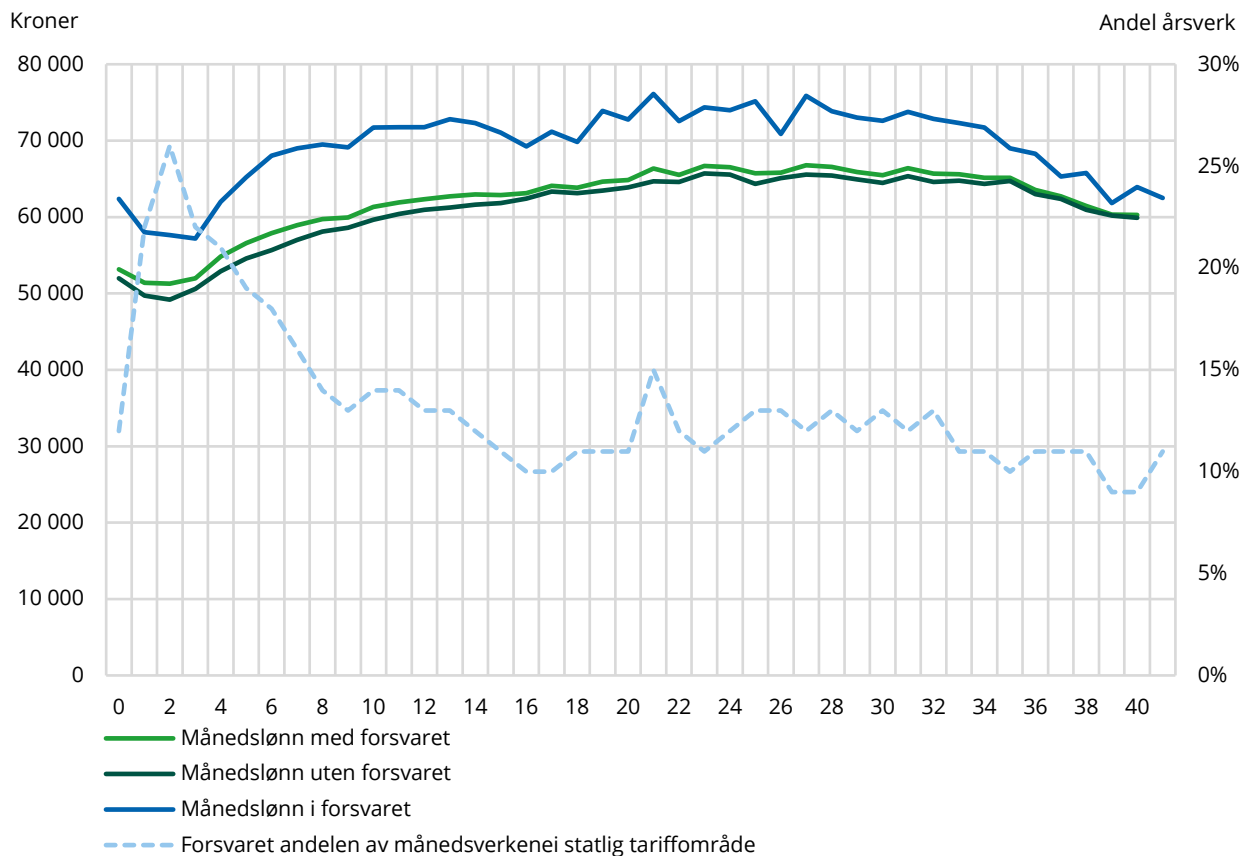
I figur 6 viser venstre akse gjennomsnittsalder fordelt på antall år etter fullført utdanning. Der de heltrukne linjene viser til venstre akse og gir gjennomsnittsalder. Hovedtrekket bekrefter det bildet vi har av at de med lengre utdanning gjennomgående, nærmest selvsagt har høyere gjennomsnittsalder enn gruppene med lavere utdanningsnivå eller uoppgitt utdanning. Differansen i gjennomsnittsalder holder seg ganske stabil fra omkring 5 år etter endt utdanning og videre til det er gått 40 år etter endt høyeste fullførte utdanning.

Den stiplede linjen med skala på høyre akse i figuren viser andelen av dem med kort eller lang høyere utdanning har av alle årsverkene. Gruppen med høyere utdanning får en stadig fallende andel av alle årsverkene i det statlige tariffområdet fra omkring 21 år etter endt utdanning frem til de nærmer seg pensjonsalder og har opptil 40 år etter endt utdanning. Ved 21 år etter endt utdanning utgjør de med utdanning på universitets- og høyskolenivå om lag 85 prosent av årsverkene, deretter faller andelen de utgjør av årsverkene nedover til under 40 prosent. Vi kan sannsynligvis tilskrive noe av denne utvikling til at tilgangen på personer med så lang utdanning var betydelig mindre for 40 år siden, og at det også var behov for flere oppgaver av rutinemessig karakter før nyere og mer effektive IT-løsninger og automatisering og bidro til å endre behovet for arbeidskraft i staten.

Antall år etter endt utdanning og betydning på lønn

Før videre beskrivelse av sammenhengene med lønn, utdanningsgrupper og antall år etter utdanning er det viktig å påpeke at drøftingen videre ikke er uttømmende. Det er en rekke nyanser som er utenfor dette oppdraget, og som kan påvirke forståelsen av lønns- og antallsfordelingene. I figur 7 illustreres lønnsnivået i det statlige tariffområdet for gruppene alle, alle unntatt forsvaret og kun forsvaret. Forsvaret ligger noe over lønnsnivået for gjennomsnittet i det statlige tariffområdet og bidrar til å trekke lønnsnivået opp på alle nivåer av antall år etter endt utdanning. Det er særlig i de yngre gruppene med kortest tid etter endt utdanning der forsvarets andel av årsverkene er størst.

Figur 7: Månedslønn statlig tariffområde med og uten forsvaret og kun forsvaret (venstre akse) og forsvarets andel av årsverkene (høyre akse) i statlig tariffområde fordelt på antall år etter endt utdanning¹. 2023. Kroner og andeler

1) Antall år etter endt utdanning er trunkert ved 40 år i figuren.

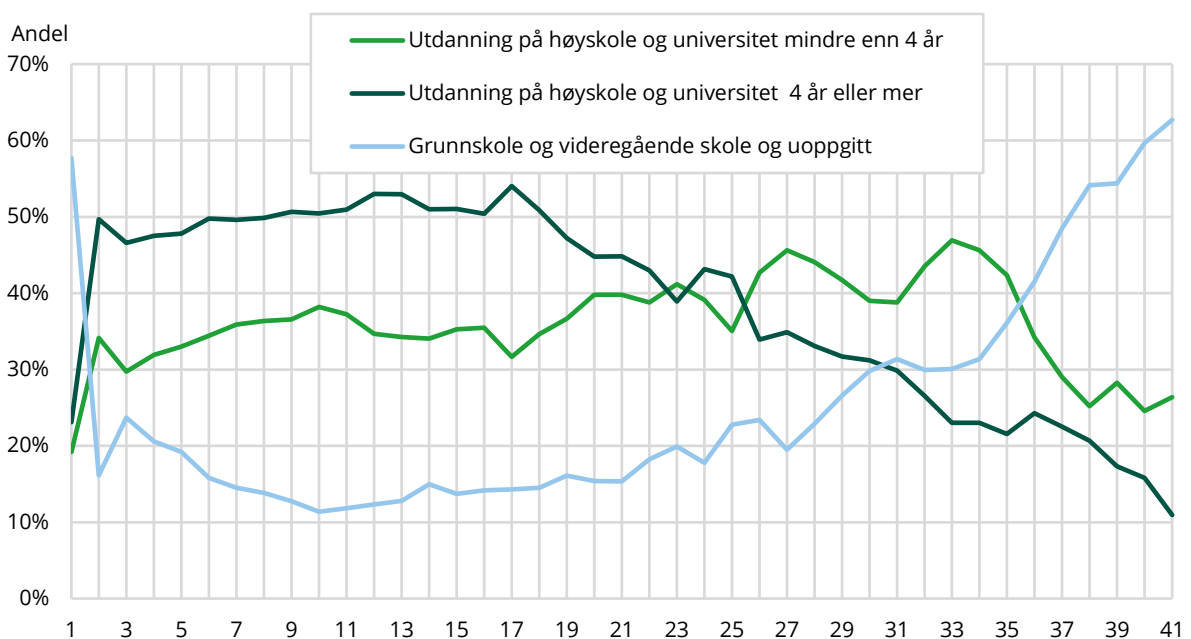
Det er altså den høye andelen av årsverkene i Forsvaret blant personer med mindre enn 10 år etter endt utdanning, og særlig omkring 0 til fem år etter endt utdanning som bidrar til stor forskjell fra det statlige tariffområdet ellers. Årsverkene med kortere tid etter endt utdanning i Forsvaret, har også høyere månedslønn enn andre grupper i det statlige tariffområdet.

Videre trekkes ikke flere enkeltgrupper frem som kan ha særlig relevant innvirkning. Forsvaret skiller seg imidlertid ut ved å ha spesielle egenskaper knyttet til fordelingen av ansatte og lønnsnivået tidlig i karrieren.

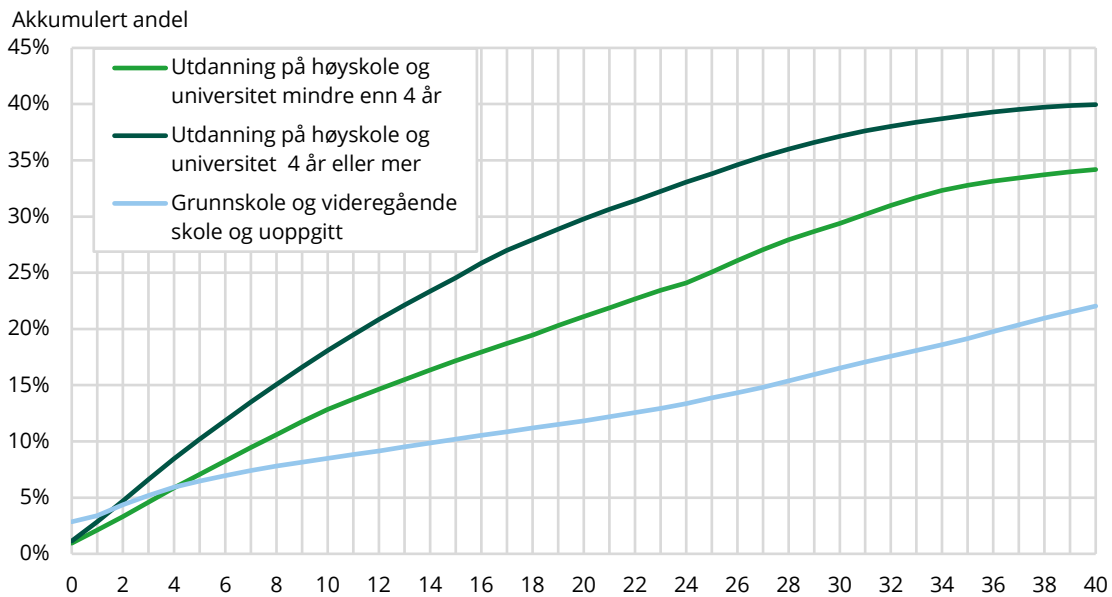
Figur 8A og 8B illustrerer samme forhold, men 8B viser akkumulerte andel. Det kommer frem av begge figurer at antall månedsverk er skjevt fordelt på antall år etter endt utdanning. Personer med mange år etter endt utdanning utvikler seg forskjellig for de forskjellige utdanningsgruppene. Gruppen med de kortere utdanningene har en større andel av månedsverkene mot høyere antall år etter endt utdanning, men der andel av alle årsverkene har blitt redusert over tid. Omvendt tendens finner vi for lengre utdanning, særlig for gruppen med utdanning på universitet og høyskole 4 år eller mer.

For den sistnevnte gruppen er det en nedgang i andelen av månedsverkene som er tilknyttet de som har lengre tid etter endt utdanning. Her kan vi igjen påpeke det økende antallet personer med høyere utdanning som er blitt tilgjengelig i arbeidsmarkedet de siste 25 årene.

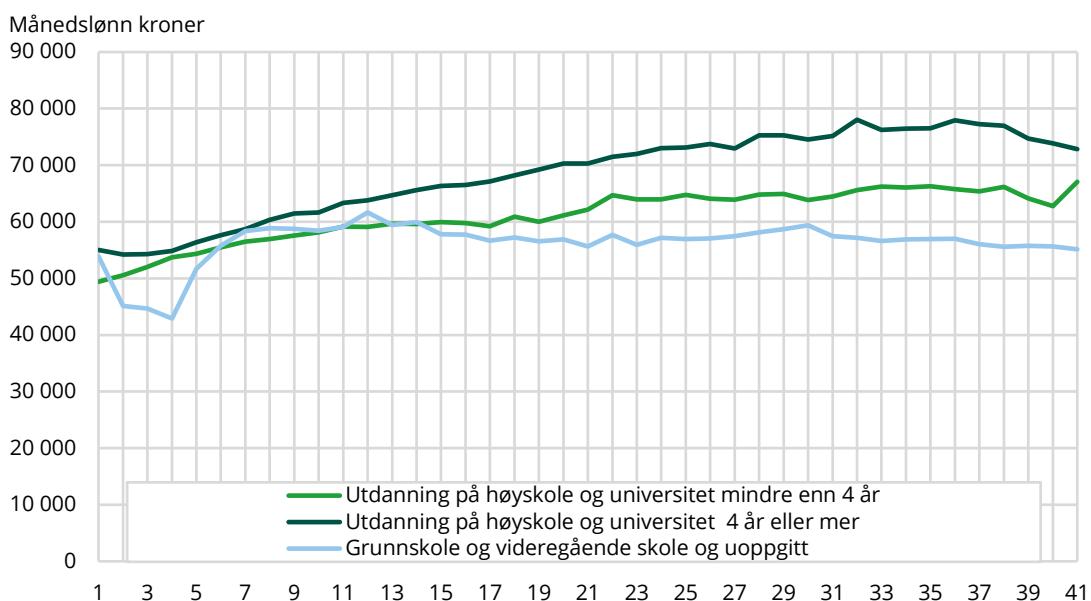
Figur 8.A: Andel av årsverk fordelt på utdanningsgrupper og antall år etter endt utdanning. Statlige tariffområdet.

Figur 8.B: Akkumulert andel av årsverk fordelt på utdanningsgrupper og antall år etter endt utdanning. Statlige tariffområdet.

Figur 9 Gjennomsnittlig månedslønn etter antall år etter endt utdanning¹, fordelt på utdanningsgrupper. Statlige tariffområdet. 2023

1) Antall år etter endt utdanning er trunkert ved 40 år i figuren.

Gruppen ikke- bosatte som har en stor del personer uten utdanningsinformasjon som derfor har 0 i antall år etter endt utdanning. Denne gruppen trekker lønnsnivå opp i det første året etter endt utdanning og er lagt til gruppen med uoppgitt utdanning.

Hovedtendensen viser en økning fra det første året etter fullført utdanning. Økningen er imidlertid brattere for personer med kortere utdanning samtidig som kurven for denne

gruppen flater ut på et tidligere tidspunkt. Tilsvarende er det også en stigning for de andre to utdanningsgruppene etterfulgt av utflating. Utflating av kurven starter senere for gruppen med lengst utdanning på universitet og høyskole og skjer i perioden omkring 25-30 år etter fullført utdanning. For gruppen med kortere utdanning på universitets- og høyskolenivå viser figuren en utflating omkring 20-23 år etter fullført utdanning.

Oppsummering

Dette notatet er et vedlegg til rapport Lønnsutviklingen i det statlige tariffområdet, 2016-2023. Vedlegget fokuserer på fordelingen av jobber og månedsværk basert på alder, antall år etter endt utdanning, bosatt status og arbeidsavtale (fast-midlertidig jobb). Alle disse variablene blir sett i sammenheng med utdanning, kjønn og næring.

Formålet med vedlegget er å forklare i mer detalj noen elementer fra rapporten Lønnsutviklingen i det statlige tariffområdet, 2016-2023. Vedlegget utdyper også lønnsnivå og lønnsutvikling ved bruk av Gini-koeffisienten (ulikhetsmål).

Hovedfunn i vedlegget er:

- Lønsspredningen i det statlige tariffområdet er mindre enn i hele statsforvaltningen (figur 1). Hovedårsaken er at ledere på statens lederlønnssystem og dommere, begge grupper med høyere lønninger enn gjennomsnittet, er holdt utenfor.
- Fra 2016 til 2023 har gruppen med 'øvrige utdanningsnivåer og uoppgitt' fått en økt ulikhet i lønnsfordelingen, på grunn av økende andel med høyere lønninger i perioden.
- Andelen månedsværk utført av arbeidstakere med høyere utdanning innen tariffområdet har økt med 4 prosentpoeng fra 2016 til 2023, noe som påvirker målingen av lønnsulikhet. For utdanningsnivåene 'universitet og høyskole (kort og lang) samt forskerutdanning' øker ulikheten frem til 2019 før den igjen reduseres. Dette siste trekket kan muligens knyttes til en reduksjon i andelen jobber med personer som har lang fartstid i både statsforvaltningen samlet og det statlige tariffområdet, med 11 år eller mer etter endt høyeste utdanning.
- Andelen midlertidige jobber i hele tariffområdet ligger rett under 20 prosent. Flertallet av slike jobber er i undervisningsvirksomhet, mer enn 60 prosent. En stor andel av de midlertidige jobbene i undervisning er med personer med forskernivå som høyeste utdanning.
- Mange av de med uoppgitt utdanningsnivå i det statlige tariffområdet er ikke- bosatte og er oftere i midlertidige jobber
- Personer med lengre utdanning har gjennomgående høyere gjennomsnittsalder enn de med kortere eller uoppgitt utdanning. Denne forskjellen er stabil fra 5 til 40 år etter endt utdanning.
- Det er blitt færre jobber som krever kortere utdanning i perioden som undersøkes.
- Det statlige tariffområdet i motsetning til for eksempel privat sektor er mye mer preget av få men større virksomheter. Flere store arbeidsgivere slik som eksempelvis Nav og Forsvaret har særtrekk som kan virke inn på tolkningen av lønnsutvikling og sammensetning av det statlige tariffområdet.

Vedleggstabeller

Vedleggstabell E.1 Antall jobber fordelt på arbeidsavtale og utdanning. Statlige tariffområdet. 2023. Antall.

Antall jobber	Uoppgitt	Fast	Midlertidig	Total
(nivå 1-2) Grunnskole	319	4 940	1 677	6 936
(nivå 3-5) Videregående skole	1 062	31 595	5 316	37 973
(nivå 6) Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	1 406	57 635	11 926	70 967
(nivå 7) Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	1 214	47 441	11 764	60 419
(nivå 8) Forskerutdanning	306	13 852	5 072	19 230
(nivå 9, 0) Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	62	1 992	3 496	5 550
Total	4 369	157 455	39 251	201 075

Vedleggstabell E.2 Antall midlertidige jobber, månedsverk og månedslønn i kroner etter næring og bosatt status i statlig tariffområde. 2023. Antall og kroner.

Næring	Bosatt status	Antall		Månedslønn
		Jobber	Heltidsekvivalenter	
Resterende næringer	Ikke bosatt	88	46	52 702
Resterende næringer	Bosatt	5 625	2 787	50 473
84 - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	Ikke bosatt	47	23	64 585
84 - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	Bosatt	8 288	6 448	51 498
85 - Undervisning	Ikke bosatt	1 057	305	56 512
85 - Undervisning	Bosatt	24 146	11 777	47 894

Vedleggstabell E.3a Andel månedsverk etter antall år etter endt utdanning, for utdanninger uten utdanning på universitet eller høyskole og uoppgitt. Statlige tariffområdet. 2016- 2023. Prosent

År	Andel månedsverk			
	0-2 år	3-4 år	5-10 år	11 år eller mer
2016	10,3	4,7	9,2	75,8
2017	11,1	4,8	9,3	74,8
2018	11,4	5,0	9,4	74,2
2019	12,1	4,9	8,8	74,1
2020	13,1	5,2	8,9	72,7
2021	15,1	5,7	9,0	70,2
2022	16,9	6,0	9,2	67,8
2023	17,9	6,4	10,2	65,6

Vedleggstabell E.3b Andel månedsverk etter antall år etter endt utdanning, for utdanning kort eller lang fra høyskole og universitet. Statlige tariffområdet. 2016- 2023. Prosent.

År	Andel månedsverk			
	0-2 år	3-4 år	5-10 år	11 år eller mer
2016	12,7	8,7	21,1	57,5
2017	12,7	8,8	21,1	57,4
2018	12,4	8,7	21,1	57,7
2019	11,9	8,8	21,6	57,8
2020	11,8	8,6	21,5	58,1
2021	12,2	8,5	21,8	57,5
2022	12,1	8,5	21,8	57,6
2023	11,2	8,4	21,9	58,4

Vedleggstabell E.3c Andel månedsverk etter antall år etter endt utdanning, for kun lang utdanning fra høyskole og universitet. Statlige tariffområdet. 2016- 2023. Prosent.

År	Andel månedsverk			
	0-2 år	3-4 år	5-10 år	11 år eller mer
2016	13,7	10,1	25,0	51,2
2017	13,6	10,0	24,9	51,6
2018	13,4	9,9	24,4	52,4
2019	12,4	10,0	24,6	52,9
2020	12,3	9,8	24,5	53,5
2021	12,5	9,4	24,6	53,5
2022	12,5	9,4	24,1	54,0
2023	11,7	9,3	23,9	55,1

Referanseliste

Statistisk sentralbyrå. Tabell 13862: Lønnsfordelingen belyst ved ulikhetsmålene Gini-koeffisient og P90/P10, etter sektor og kjønn 2016 - 2023

<https://www.ssb.no/statbank/table/13862/>

Statistisk sentralbyrå. Tabell 14378: Utdanningsfordelt månedslønn og antall år, etter fullført utdanning og arbeidstid 2015 - 2023

<https://www.ssb.no/statbank/table/14378/>